

Současnou podobu znaku města dal král Ladislav

Město Chomutov slaví v letošním roce další významné jubileum. V listopadu to bude 550 let od chvíle, kdy král Ladislav Pohrobek udělil městu znak v současné podobě a taktéž potvrdil dosavadní výsady, včetně práva obchodu se solí. Chomutov však pečel, a tím i svůj znak, užival od roku 1396, kdy ji získal od komtura řádu německých rytířů, kteří tehdy měli město v držení. Tento znak (viz nákres) nesl některé atributy současného, například hradby a dvě věže, hlavní odlišností pak byly řádové erby s černým křížem na stříbrném poli.

Nynější znak města Chomutova odpovídá popisu z roku 1457. Na modrém štítu je položena stříbrná městská hradba s otevřenou bránou opatřenou zlatými veřejnými a vytaženou mříží. V bráně stojí na červeném štítu královský český lev. Za hradbou jsou dvě čtyřhranné věže s červenou střechou zakončené zlatou cibulí. Nad štítem je položena zlatá královská koruna. Udělení znaku s výraznými českými královskými atributy mělo ukazovat na přechod města do královského majetku. Znak Chomutova patří mezi takzvané znaky s ozdobami, které vycházejí z vyobrazení na pečetích. Již pět a půl století starý popis nenechává na pochybách, že jde o znak s korunou nad štítem, i když někdy byla koruna umísťována přímo nad štít s královským lvem v bráně. Privilegium

je psáno česky a je nejuplnějším výčtem všech chomutovských městských výsad své doby. Pergamen je uložen ve Státním okresním archivu Chomutov se sídlem v Kadani. Je křehký, a proto i místy poškozený a špatně čitelný, zato se dochovala na něm zavěšená pečeť. Uvažuje se o tom, že originál, jehož doslovný prepis uvádíme vedle, by mohl být krátce vystaven při příležitosti konference Comotovia 2007, která se bude v listopadu konat na počest výše zmíněného výročí. (sk, jp)

My Ladislav, z božie milosti Uherský, Český, Dalmatský, Chorvatský etc. král, vévoda Rakúsky a markybie Moravský etc. oznamujem tiemto listem všem, že znamenavše mnohé záhuby, kteréz minulé časy věrní naši milí měštění Chomútovští trpěli jsú, my chtiece jim z dobrotivosti naše přivozené obdarování učiniti a k lepšímu stavu je zase přivesti, tyto milosti jsme jim učinili a moci naše královskú v Čechách s dobrým rozmyslem a s radú našich věrných listem tiemto činíme. Najprve že trhu jich, kterýžt v jejich městě z staradávna byl držán, totiž v pondělí, potvrzujem, tak aby ten den potom vždy držán byl. Také nechcem, by v milí okolo toho města který nový trh držán byl. Chcem také, aby silnice, kteráž z staradávna z Mišně k tomu městu šla jest, ta aby držána byla, ale žádná jiná, zejména na tyto vsi, jakož jsú nás zpravili tíž měštění, že by tudyto šla, totiž z Chomútova na ves Kryme, potom na Newndorf a z Newndorfu na Stempach a z Stempachu na Wolkensteyn a zase tudiez. **Činíme také obdarění nové těmúz městu novú pečeť a erb jim dávajíce, štít modrý a v něm dvě věži bílé a mezi nima brána s mříží a prostřed té brány štít náš Český s bílým lvem a nad štítem koruna královská, a těch erbů a pečeti aby všudy potom věčně požívali.** A aby to město den ode dne se lepšilo, dáváme jim dva jarmarky do roka s právy a svobodami jakožto jiná města okoline mají, jeden den svatých apoštoluov a druhý den svatého Martina; kteríž to jarmarci čtyři dni napřed počieti se mají před těmi svátky a čtyři po těch svátcech trvati a nic dále. Zpravili jsú nás také tíž měštění Chomútovští, že by od staradávna u sebe ten obyčej měli s povolením našich předkův takové, když by se koli přihodilo, že by dobrý člověk maje oddanú ženu u nich umřel a po sobě děti nechal, tehdy všeho jeho zboží po něm zuostalého děti jeho dvě česti mají mieti a žena třetie díel, a kteréz by dítě z těch sešlo, tehdy díel toho umřelého spadnutí má na živé, a tak dále s jednoho na druhého; a jestliže by všichni zemřeli, tehdy to zboží na nejbližší krev má spadnutí, s takovúto však výmienkú, kdyžby oni anebohito jich budúci rozdělili nápad jednomo muži nebo ženě, budtež kto budte, to se má učiniti s volí pána toho, kterýž by to město v té chvíli držel a měl, aby jim ten nápad dán byl. Toho obyčeje sverchu psaného jim také milostivě potvrzujem. Dále jsú na nás vzniesli měštění sverchu psaného města, že jsú se o to svolili, že by žena kterému muži umřela, kteráž by dcery nenechala, tehdy muž po ní zuostalý má dáti sestřám aneb tetám jejim z jejich šatuv nejlepší sukni, plášť nejlepší a sľojej najlepši; my jim toho potvrzujem a chcem, aby ti všichni kusové našeho obdarování i jich svolenie bez přerušenie držáni a zachováni byli. **Také solného trhu jim potvrzujem, kterýžt jsú, jakož nás zpravili, s svých pánuov volí z staradávna měli ku puožítku té vsie obce;** takové však, aby ti páni, kteríž by je drželi, tiem obtieženi nebyli, by draze suol kupovati měli, než tak aby pánom těm, ktož je držeti budú, k jejich potřebě suol dávali jako by ji sami kupovali; pak-li by toho neučinili, tehdy na trhu obecním aby všichni svobodně suol kupovati mohli. Protož prikazujem všem úředníkóm našim nynějším i budúcim a zvláště podkomořienu našemu, aby sverchu psaným měštěnom v tomto našem obdarování v ničemz nepřekáželi ani překážeti dopouštěli, ale radše je v tom zbraňovali pod zachovániem naše milosti. Tomu na svědomí náš královský majestát kázali sme přivesti k tomuto listu. Dán v Praze v čtvrtek po všech svatých lětha od narozenie božieho syna tisícého čtyřstého padesátého sedmého, od království našich Uherského etc. v osmnáctém a Českého v pátém létě.

Ad mandatum domini regis
Prokopius de Rabenstein, cancellarius

Jezuité přinesli Chomutovu kvalitní vzdělávání

Když se zadíváme na letecký snímek středu Chomutova, nemůžeme si nevšimnout, jak velkou část centra města zaujímá rozlehlý barokní areál tvořený chrámem svatého Ignáce, bývalé jezuitské koleje a jezuitského gymnázia. Na první pohled trochu strohé a majestátní budovy se za posledních čtyři sta let staly nedílnou součástí našeho města, obrysy jejich věží se staly neodmyslitelnou součástí chomutovského panorámu. Tyto budovy, ve kterých dnes sídlí Středisko knihovnických a kulturních služeb, Oblastní muzeum Chomutov a celá řada dalších institucí, jsou spojeny s působením řádu Tovaryšstva Ježíšova. Řád, který se v našich zemích stal i kvůli literátům devatenáctého století synonymem pobělohorského národnostního útlaku a kulturního temna, šířil prostřednictvím svých univerzit a gymnázií kromě katolického učení také vzdělanost. Jezuité se na celá staletí stali symbolem nejen nesmiřitelného boje s nekatolíky, ale také kvalitního systému školských zařízení, ve kterých neváhali pro zajištění dobrého vzdělání uplatňovat i metody našeho nejslavnějšího pedagoga a biskupa Jednoty bratrské Jana Amose Komenského.

První jezuité přišli do Čech v roce 1555, tedy již dvacet jedna let po založení řádu ve Španělsku. Do Chomutova přibylí v roce 1589 na pozvání tehdejšího majitele zdejšího panství Jiřího Popela z Lobkovic. Ten se rozhodl po vzoru Viléma z Rožmberka, který založil jezuitskou kolej v Českém Krumlově, přivést jezuitu do Chomutova především proto, aby se zasadili o šíření katolicismu a aby bojovali proti protestantské víře, která zde byla hojně rozšířena. Popel z Lobkovic jim však příliš neposloužil, když se sám rozhodl tvrdě postupovat proti protestantům, což vedlo až ke vzpouře a vyhnání jezuitů. Popel za to obyvatele Chomutova tvrdě potrestal a donutil je uvést jezuitu znovu do města. Tvrdost, s níž Jiří Popel z Lobkovic prosazoval katolické vyznání na svém panství, snad vyvažuje jeho úsilí o co nejrychlejší výstavbu celého jezuitského

areálu, jehož nedílnou součástí se stalo i gymnázium, které mělo být základem pro záměr zřídit v Chomutově jezuitskou univerzitu. Jak by se asi vyvíjely osudy našeho města, pokud by se tento záměr podařilo uskutečnit, lze dnes jen těžko odhadovat. Skutečností totiž je, že Popel nestihl svůj velkolepý záměr realizovat, protože upadl u tehdejšího císaře Rudolfa II. v nemilost a později byl dokonce uvězněn a zbaven majetku a všech úřadů. Dvorské intriky tak zabránily tomu, aby se Chomutov stal univerzitním městem. Přesto však byl centrem vzdělanosti pro celé západní Krušnohoří. Jezuitské gymnázium nabízelo natolik kvalitní a uznávané vzdělání, že sem přicházeli studenti i ze vzdálených měst v Sasku.

Během dlouholeté existence na zdejším jezuitském gymnáziu vyučovala či studovala řada významných osobností, mezi nimiž je například zakladatel pražské techniky František Josef Gerstner či zakladatel české balneologie profesor Josef Löschner nebo Ladislav Čelakovský, syn slavného českého básníka. Počátky působení jezuitů v našem městě jsou sice spojeny s neblahými událostmi, ale výsledkem jejich působení je více než čtyřsetletá nepřetržitá tradice vzdělávání, která si dodnes zaslouží náš obdiv.

S využitím knihy Vladimíra Valeše *Historie jezuitského areálu v Chomutově* a serveru www.jesuit.cz napsal P. K. Markvart

Jiří Popel z Lobkovic: Jednou nahoře, podruhé dole

až na vrchol a tvrdý pád, ukončil mistr popravčí.

Jiří Popel z Lobkovic byl typickým produktem své doby – byl přísným pánem svých poddaných, ambiciózním aristokratem a ctižádostivým politikem. Doba vlády nevypočitatelného císaře Rudolfa II. byla plná dvorských čáchrů, a Popel, pokud chtěl zaujmout významné místo v zemi, a to on bezesporu chtěl, se intrikování nemohl vyhnout. Při hodnocení, co působení této osobnosti přineslo Chomu-

tu z dlouhodobého hlediska, převažují klady. Zasadil se o založení kvalitního a na svou dobu moderního školství, které mělo nepřímý dopad na rozvoj Chomutova a přímý na jeho prestiž. Ve svém důsledku vedly životní peripetie majitele chomutovského panství k tomu, že město posléze získalo statut svobodného města.

J. P. z Lobkovic dosáhl funkce nejvyššího hofmistra Království českého a předsedal zemskému sněmu, což se mu nakonec stalo osudným. Čeští stavové nebyli příliš poddajní a když se sněm rozešel, aniž byl schopen projednat císařovy požadavky, vladařův hněv padl právě na Lobkovice. Podle jeho dcery Evy na tom měl zásluhu jeden z jeho rivalů, Jáchym Kolowrat. Po Praze dokonce začaly kolovat fámy, že Popel verbuje vojsko a chce se stát českým králem. Císař, jehož prchlivost byla všeobecně známá a jeho projevy zuřivého vzteku byly podle dnešních specialistů příznakem duševní choroby, dal pánu Chomutova

důkladně poznat, jak vypadá jeho nemilost. Jiří Popel byl předvolán k výslechu. Císař mu nabídl život, pokud se zaváže „k věčnému vězení, odstoupení svých panství Chomutov, Červený Hrádek, Blatno, Údlice, Líčkov, Staňkovic a Mělník se vším příslušenstvím, dvora ve vsi Jesenice, dvou domů v Praze, všech hotových peněz, všech ceností, pohledávek, všeho dobytka atd. Dále se měl vzdát všech svých práv a privilegií za sebe i své potomky.“ (Citace z knihy *Dějiny Chomutova*, vydané Okresním muzeem Chomutov v roce 1977) Popel tento revers nepodepsal a tak mu císař jeho majetek prostě zabavil a jeho uvěznil. Krátce poté ho verdikt soudu „překvapivě“ uznal vinným. Chomutovu v roce 1605 bylo dovoleno vykoupit se z poddanství. V té době už jeho bývalý majitel trávil dvanáctý rok jako císařský vězeň v různých hradech. A v neďalekém Lokti na Karlovarsku nakonec jeho život v květnu 1607 skončil. Pravděpodobně byl popraven způsobem vyhrazeným pro šlechtice – stětím. (lm)

Chomutov se představil na pěti veletrzích cestovního ruchu

Podpora cestovního ruchu je oblastí, které město věnuje velkou pozornost. Cílem je přilákat k nám ve větší míře než dosud tuzemské i zahraniční turisty. Potenciál na to Chomutov má, Kamencové jezero a Podkrušnohorský zoopark jsou turistickými cíli, které svým významem přesahují rámec republiky.

Město proto vsadilo na propagaci na veletrzích cestovního ruchu, které se pro odborníky i veřejnost pořádají před hlavní turistickou sezonou. Během uplynulého půlroku se v rámci projektu EU Propagace a prezentace Chomutovska jako ucelené destinace zúčastnilo pěti veletrhů, z toho premiérově tří zahraničních. Z tuzemských bylo město už po několikáté zastoupeno na lednovém společném veletrhu průmyslu cestovního ruchu Go a mezinárodním veletrhu turistických možností v regionech Regiontour 2007 v Brně a na únorovém střeoevropském veletrhu cestovního ruchu Holiday World v Praze. Naopak poprvé byl Chomutov touto cestou propagován i v zahraničí, konkrétně v Polsku, Nizozemí a Německu. „Veletrhy v posledních dvou uvedených zemích jsme vybrali proto, že odtud turisté přijíždějí do Chomutova nejčastěji,“ poznamenala pracovnice odboru kancelář primátora Lenka Vaňková. Ve všech třech případech, jak na podzimním největším polském veletrhu TT Varšava, tak na lednovém největším veletrhu v Nizozemí Vakantie Utrecht a na březnovém ITB Berlín, který je jedním z nejprestižnějších v Evropě, byla prezentace Chomutova součástí expozice České centrály cestovního ruchu Czech-tourism. Na všech pěti akcích byli přítomni

dva zástupci města, kteří českým i zahraničním zájemcům zodpovídali dotazy a také rozdávali propagační materiály města. Mimo jiných i průvodce Zastav se v Chomutově, který letos poprvé vyšel i v samostatných cizojazyčných mutacích – v němčině, angličtině a ruštině. „U našich stánků bylo pořád rušno a o propagační tiskoviny byl velký zájem. Nejen individuální turisté, ale

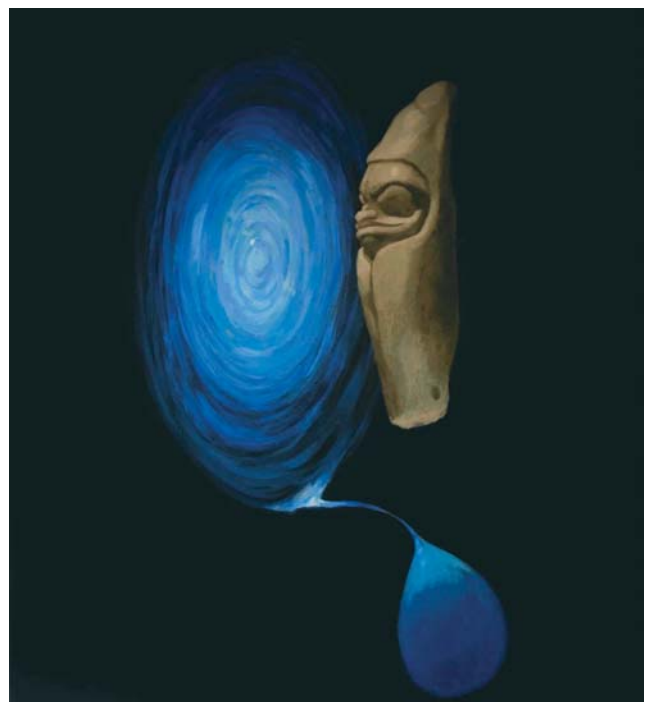
i odborníci oceňovali, že v nich poskytujeme komplexní informace, včetně uceleného přehledu možností ubytování,“ uvedla Lenka Vaňková. Jak dodala, k propagaci Chomutova přispívá i Krajský úřad Ústeckého kraje, který materiály o Chomutovu poskytuje zájemcům v rámci svých expozic na dalších zhruba deseti veletrzích cestovního ruchu. (text: sk, foto: lev)

Výtvarník širokého záběru představí své obrazy v galerii Špejchar

Výstavní prostor galerie Špejchar bude v květnu věnován Janu Pištěkovi. Pětačtyřicetiletý akademický malíř a filmový výtvarník představí v Chomutově své obrazy. „Je to cyklus olejů, které k sobě konceptuálně patří. Soubor doplňuje pár věcí, na nichž pracuji v současnosti,“ prozradil sám výtvarník, který je znám tím, že tvoří v cyklech, v nichž jednotlivé malby spolu souvisejí. Hlavním tématem jeho tvorby jsou snové, abstraktní krajiny. Výborně s tím koresponduje název výstavy Mezi Nebem a Zemí. „Je to všechno o přírodě, o nebi, o vesmíru a o tom, co se v těchto prostředích odehrává,“ doplnil Jan Pištěk. Chomutovskou výstavu zatím připravuje podle situačního plánu galerie. „Základ budou tvořit velkoformátové obrazy, které mají kolem dvou metrů. Těch by se do místnosti vešlo plus minus patnáct. Zvažuji, jestli využít i patro, kde by byly obrazy menší.“

Syn proslulého výtvarníka Theodora Pištěka vystudoval AVU v Praze, obor figurální malba a krajinomalba. Věnuje se především malbě, ale i grafice, filmovému a divadelnímu designu. Uspořádal patnáct samostatných výstav, jeho obrazy jsou zastoupeny ve sbírkách Národní galerie v Praze i v řadě dalších galerií a soukromých sbírek doma i v zahraničí. Významná je jeho kostýmní tvorba. Na několika projektech pracoval spolu s otcem, na dalších pak sám. Momentálně je vytížen přípravou jazzové opery Dobře placená procházka podle předlohy J. Suchého a J. Šlitra, která bude mít v Národním divadle v Praze premiéru 22. dubna. Představení je zajímavé i tím, že je divadelním režijním debutem režiséra Miloše Formana.

Jana Pištěka do Chomutova pozvala firma Sandvik Precision Tubes. Její ředitel Dan Kurucz řekl: „Naše firma se chce podílet na rozvoji regionu, proto sponzorský přispíváme na sociální oblast a na kulturu. Jana Pištěka znám od jeho raného tvůrčího období a vždy jsem ho považoval za předního českého výtvarníka. Myslím, že nejen pro znalce, ale i pro laiky bude výstava ve Špejcharu vynikajícím zážitkem.“ Vernisáž proběhne 2. května od 17 hodin a vystoupí na ní houslový virtuos Pavel Šporcl. Výstava potrvá do 31. května. (sk)

MEZSKÁ GALERIE ŠPEJCHAR CHOMUTOV a SANDVIK CHOMUTOV PRECISION TUBES spol. s r.o. Váš zvou na výstavu

JAN PIŠTĚK Mezi Nebem a Zemí

Vernisáž se uskuteční ve středu 2. května 2007 od 17.00 hodin.
Při vernisáži vystoupí houslový virtuos PAVEL ŠPORCL.
Výstava potrvá do 31. května 2007.
Úterý - Sobota 9.00 - 17.00 hodin

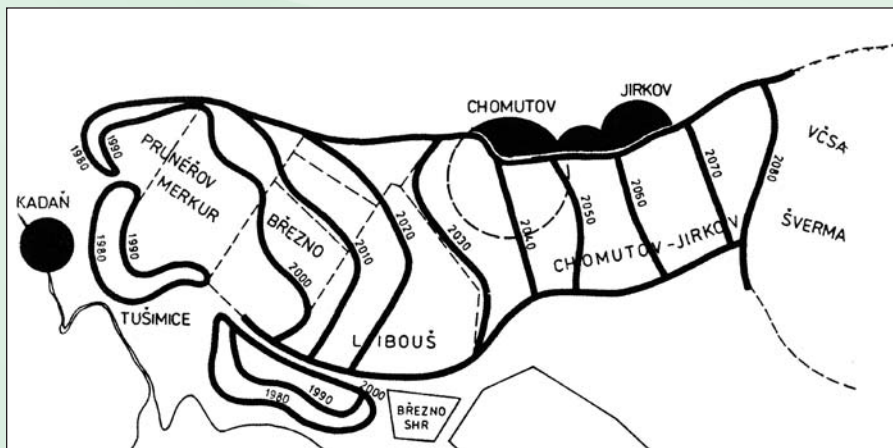
Zmizelý Chomutov trochu jinak: teorie

Vše našťestí nezmizelo – záměr proměnit historické centrum města v těžební jámu překazil pád totality

V naší občasné rubrice připomínáme archivními fotografiemi Chomutov v podobě, která už je minulostí. Protože toto číslo Chomutovských novin je mimořádné, mimořádná je i podoba rubriky. Především nebude soutěžní a pak, připomeneme nejen to, co zmizelo, ale i to, co zmizet mělo a zůstalo. Připomeneme si, jak mělo naše město vypadat v příštích desetiletí podle budovatelů světlých zítřků. Tyto plány našťestí zhatily společenské změny po roce 1989, které zbrzdily do té doby zcela bezuzdnou devastaci krajiny a těžbu probíhající bez jakéhokoliv omezení a především bez ohledu na lidi zde žijící.

Přiložený plán ukazuje časový harmonogram povrchové těžby uhlí v podkrušnohorské hnědouhelné pánvi. V práci Chomutovská uličnice autorů Jaroslava Pachnera a Petra Raka z roku 2005 byl přetištěn z publikace Otázky teorie a praxe tvorby krajiny v těžebních a průmyslových oblastech, kterou v roce 1980 vydalo Ministerstvo výstavby a techniky České socialistické republiky. V odborné veřejnosti tedy nebyl záměr ničím neznámým. Představa, že zmizí téměř celé historické jádro města i jeho okolí (zachována měla být pouze horní Ves na levém břehu Chomutovky a sídliště od Březenecké směrem na severovýchod) a jeho obyvatelé budou přesunuti do pásu sídlišť pod horami mezi Chomutovem a Jirkovem, zřejmě nikoho příliš nevzrušovala.

Území pro rozšíření obytné zóny sídelního útvaru Chomutov-Jirkov by mělo ležet mimo uhelnou sloj pro případ, že by v příštím století mělo dojít k vytěžení uhelných zásob v oblasti Chomutova. Jediné takové území, schopné navázat na současný organismus města a od-

povídající i požadované kapacitě nové výstavby, je území, navržené pro zpracování územního plánu zóny, i když navržené umístění je na úkor zemědělského půdního fondu... leží na severní straně Chomutova, západně a severozápadně od Jirkova, v okolí osad Březenec a Vinařice.

Pro vybudování nového středu města pro případ, že v příštím století došlo k likvidaci obvodu č. 1 z důvodu vyuhlení zásob uhlí v uhelném pilíři města Chomutova.

(Kurzívou uvedené citace jsou z materiálu Územní a hospodářské zásady obytného obvodu Nový Březenec, který projednala v únoru 1979 Rada ONV Chomutov)

Zbourání historického centra města a výstavba nového města z paneláků,

na jehož úpatí by se rozkládaly šachty, to byla budoucnost Chomutova podle inženýrů reálného socialismu. (Autoři Chomutovské uličnice v naznačují jeho potenciální podobu odkazem na jirkovské sídliště Vinařice II, který byl první a zároveň poslední realizovanou částí tohoto megalomanského plánu). Pás paneláků s názvem Nový Březenec měl spojit Chomutov s Jirkovem, v celé aglomeraci pak mělo žít 85 000 obyvatel.

Plánovala se ale nejen likvidace města a postupný přesun několika tisíc lidí do sídlištního komplexu, ale protože se „jelo“ podle pětiletých plánů, zatím se bouralo a zároveň stavělo i tam, kde už za pár desetiletí měla do země zakusovat velkorypadla. Obrázky na stranách 12 a 13 ze současnosti tedy ukazují Chomutov, který měl také zmizet...

→ Zahájení prvních demolic v roce 1958 v dřívější Dlouhé ulici (pak Nádražní, nyní Palackého). Zástavba, která nyní svými počátky sahala do 16. století, byla do začátku 20. století často upravována. Tyto charakteristické chomutovské domy beze stopy zmizely a podobné objekty už ve městě nejsou.

↑ Pohled na stejnou průtahovou komunikaci Chomutovem v přibližně stejném místě o půl století později.

Dvoustranu připravil: Luboš Mizun